

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spector

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשת חנוכה בפ' וישב תש"ע מאת הרב דוד ספקטור בנושא:

נרות חנוכה בבית הלבן

שבת שלום וחנוכה שמח. אתמול הדליקו נר חנוכה בבית הלבן בווינגטון וכן יעשו שם ביום רביעי בנוכחות 400 מוזמנים. ונשאלת השאלה האם יש בכלל מצוה לפרסם את נס חנוכה כלפי גוים? ונחלקו בשאלה הזאת הרב יוסף דב סולוביצקי והרב קוק. לפי הרב סולוביצקי יש מצוה לפרסם נס חנוכה גם כלפי גוים. כהוכחה הוא מביא מה שמסופר במסכת שבת כא: "נר חנוכה מצוה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק... ועד כמה? אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: עד דכליא ריגלא דתרמודאי (עד שתכלה רגל של תרמודאי מן השוק)". "ומפרש רש"י: "רגלא דתרמודאי - שם אומה, מלקטי עצים דקים, ומתעבין בשוק עד שהולכים בני השוק לבתייהם משחשכה ומבעירים בבתייהם אור, וכשצריכין לעצים - יוצאים וקונין מהן". "ומחדש הרב סולוביצקי (הררי קדם ח"א, ס' קס): "משמע מדברי רש"י דיש קיום דפרסומי ניסא גם לגבי הגוים". זאת אומרת שמצוה להדליק נר חנוכה בתחילת הלילה על פתח ביתו או בחלון כדי לפרסם את נס חנוכה כלפי העוברים ושבים. ומי הם העוברים ושבים? אלו היו בזמן הגמרא גוים שמוכרים עצים דקים ליהודים לחימום הבתים הקרים בלילה. ולפי זה יש מקום לפרסום נס חנוכה גם כלפי הגוים, כגון בבית הלבן. ומוסיף הרב סולוביצקי (הררי קדם ס' קנח, סעי' א'), שפרסום נס הוא לא רק הדלקת הנרות כלפי רשות הרבים אלא חייב לכלול גם סיפור הנס. ולכן לדעתו "האריך הרמב"ם לכתוב את סיפור הנס בהלכות חנוכה... משום... [ש]סיפור הנס הוא גם-כן מדיני חנוכה". "ולכן יש לספר לאותם גוים "על הנסים... ועל המלחמות... שמסרת [ה'] רבים ביד מעטים ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה". "ואם גם הם יזכו לעזר לעם ישראל מה טוב, ואם לא "רוח והצללה יעמוד ליהודים ממקום אחר". וכן כשהייתי במילואים בצבא הדלקנו בחנוכה במוצב שמעל מחנה ג'בליה ברצועת עזה, כל יום חבית נוספת של נפט כדי לפרסם את הנס כלפי הגוים האלה, אחינו בני ישמעאל. למען הגלוי נאות אודה שלספר את סיפור נס חנוכה בערבית לא הצלחנו. הרב קוק ואחרים חולקים על דעתו של הרב סולוביצקי וסוברים שפרסום נס חנוכה הוא רק כלפי יהודים. ונראה שהם מדייקים מרש"י שבזמן הגמרא בני השוק היהודים יוצאים בתחילת הערב מבתיהם כדי לקנות עצים דקים אצל המוכרים מהאומה תרמודאי. לכן מצוה להדליק נר חנוכה בתחילת הערב, בתוך חצי שעה מצאת הכוכבים, שאז עוברים יהודים ברחוב וקונים עצים. וכך פוסק הרב קוק שבמוצאי שבת יש חובה להדליק קודם נרות חנוכה בפתח הבית או בחלון כלפי רשות הרבים ואחר-כך לעשות הבדלה כדעת הרמ"א (שלא כדעת הט"ז). כרמ"א נהג למעשה הרב שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל וכך גם דעת הגר"א שתלמידיו המובהקים עלו ארצה וייסדו מחדש את הישוב היהודי בירושלים ועד היום הולכים שם לפי מנהגיו. וכך כותב הרב קוק בספרו מצות ראייה על השלחן ערוך (ס' תרע"ג): "בימי חז"ל שהיו זהירים בשיעור 'כדי שתכלה רגל מן השוק', ודאי [במוצאי שבת] היה נר חנוכה קודם [להבדלה]. ואנו למה נשנה מנהגם? ואע"פ-כן שממילא כבר עבר זמן... 'שתכלה רגל מן השוק' במוצאי שבת (אחרי התפילה בבית הכנסת), מכל מקום יש לומר דאין הכוונה רגל עו"כ [הגוים], כמו 'תרמודאי', דמה בצע [חשיבות] ברגלם, אלא רגל ישראל! " לפי הרב קוק פרסום הנס הוא כלפי ישראל ולא כלפי גוים. ובזמן הגמרא במוצאי שבת אחרי חצי שעה מצאת הכוכבים כבר לא היו גוים מוכרי עצים דקים ברחוב, אבל עדיין יש יהודים ברחוב שזה עתה יצאו מהתפילה בבית-הכנסת ולכן יש להדליק מיד בפתח הבית או בחלון נרות חנוכה כדי לפרסם הנס ליהודים האלה עוד לפני הבדלה, כפי שכותב הרב קוק בהמשך: "במוצאי שבת שכולם יוצאים מבית הכנסת בשעה שכבר נכנס איזה חלק מהלילה, רגלם (של ישראל) מצויה עוד אחר-כך איזה זמן. על-כן ראוי להקדים (הדלקת נרות חנוכה לפני ההבדלה), מפני שהידורה (להדליק נרות בזמן שיש רגל ישראל בחוץ) עובר, ולא כן הבדלה שעד ג' בשבת (יום שלישי בשבוע) זמנה". בגלות במקומות רבים יש סכנה להדליק נרות חנוכה בחלון או בפתח הבית. כילד בהולנד זכור לי שהורי היו סוגרים את הוילון לפני הדלקת נרות חנוכה מפני החשש מהגוים והיינו כלשון הרמ"א (תרע"א, ח) מדליקים את נרות חנוכה "בפנים ממש". וגם המזווה בפתח הבית היתה מוסתרת מאחורי הדלת מפחד הגוים. אחרי מה שעברו בשואה החשש הזה היה מובן מאד. היום ב"ה בתוך מדינת ישראל אין סכנה להדליק נרות חנוכה על פתח הבית ובחלון ולהאיר על ידם את רשות הרבים של מדינת ישראל. אמנם "אסור להשתמש בנר חנוכה" (שו"ע תרע"ג, א), אבל כותב הפרי חדש (שער ציון תרע"ג, ס"ק יא): "דלילך לאור נר חנוכה לראות שלא יכשל (יפול), מותר". ורשות הרבים של מדינת ישראל זקוקה מאד לאור הגבורה של נרות חנוכה, כדי "שלא יכשל". בע"ה השבוע ביום שני אדליק כמידי שנה נרות חנוכה על פסגת ההרודיון בגוש עציון בפני 400 חיילים ורבים מתושבי גוש עציון וב"ה לא חל על העמדת החנוכה הזו צו ההקפאה. אדליק שם בברכה, כפי שכתב הרב זילבר בשו"ת אז נדברו (ח"ה, ס' לז): "מדליקים בככר העיר והעיקר הוא בשביל הנוער ומסתמא רבים מהם לא משתתפים בבית-הכנסת... אפשר לעשות [ב]ברכה בלא שום פקפוק". יהי רצון שאורות חנוכה יאירו את ליבתנו ולבות כל ישראל בב"א.